

STERILIZACIJA IN KASTRACIJA DRUGAČE: ZAKAJ, KDAJ, KAKO .....

Vsi, ki jim je splošna dobrobit živali, ne le njihove lastna, zares pomembna, temeljito pretehtajo možnost posega in se zanj v primeru, da ne načrtujejo reprodukcije, tudi odločijo

Zakaj

Po sterilizaciji pri psicah ne pride do gonitve in njenih neprijetnih spremljevalnih pojavov: možnost neželene brejosti in nadležnih obiskov nenadzorovanih samcev iz bližnje in daljne okolice. Preprečevanje neželene brejosti je tako za psico kot za skrbnika zahtevno, stresno in možen vir zdravstvenih težav. Vsi skrbniki pa poznamo tudi primere povoženih in v prometnih nesrečah poškodovanih živali, ki so jo skupili zaradi »ljubezenskih skušnjav«. Poleg praktičnih razlogov za sterilizacijo naj naštejemo tudi zdravstvene: pri psici ne prihaja do navideznih brejosti, ki so lahko zelo moteče in tudi nevarne za razvoj mastitisa, vnetja seskov, ki proizvajajo mleko; navidezna brejost lahko vodi v nevarno gnojno vnetje maternice, ki je lahko tudi usodno, če skrbnik res zelo hitro ne poišče veterinarske pomoči; nenazadnje velja omeniti maligne tumorje na rodilih, tako jajčnikih kot na maternici, ki jih preprečimo s sterilizacijo. Zaradi vpliva hormonov na celice, ki se v seskih sproščajo pri vsaki gonitvi, obstoja možnost razvoja malignega tumorja na seskih. Tudi to možnost lahko učinkovito preprečimo le, če se pri psiki odločimo za zgodnjo sterilizacijo.

V pogovorih z mnogimi skrbniki se krešejo mnenja z zagovorniki t.i. naravnega življenja psic brez »umetnih« posegov v njeno telo. Tukaj velja poudariti, da smo z udomačitvijo živali ne glede na vrsto in spol, skrbniki zanj tudi prevzeli odgovornost. Če bi psici dopustili »naravno« življenje, je ne bi hranili, ampak bi si iskala hrano sama, narava bi tudi poskrbela, da se ne bi gonitev odvijala dvakrat na leto in da se ne bi skotilo osem, deset in tudi več mladičev, preživela bi morda le dva najmočnejša... Tako pa je poseg človeka v naravo povsem neodgovoren, če ga naredimo le na pol in ne preprečimo rojstva že tako prešteviline neželene pasje (in seveda mačje) populacije.

Vzrokov za kastracijo samcev je več, kot bi jih lahko našteali na prvi pogled. Kastrirani samci se seveda ne potepajo v času gonitve psic v bližnji in daljni okolici, preprečimo tudi merjenje moči med njimi, t.i. rangiranje, ki vodi v medsebojne spopade, še posebej pa se kastracija priporoča za dominantne samce, ki kažejo teritorialno agresivnost. Med zdravstvenimi razlogi za kastracijo velja zagotovo izpostaviti povečanje prostate. S posegom izničimo možnost, da pride do maligne oblike tumorja na prostati, na modih oz. zmanjša se možnost tumorja obzadnjičnih žlez. Zagovornikom »naravnega« življenja samcev naj bo dovolj prepričljiv razlog za poseg tudi dejstvo, da je narava pametno uravnala paritev samcev v divjini, saj v krdelu dobi to možnost le najmočnejši samec, vsi ostali pa ne; tako narava sama poskrbi za uravnavanje populacije. Pri udomačenih živalih pa je to naloga skrbnika.

Kdaj

Mnenja veterinarjev se pri vprašanju, kdaj je pravi čas za sterilizacijo, močno delijo. Nekateri holistični veterinarji podpirajo trditev, da je pravi čas za sterilizacijo oziroma kastracijo po doseženi spolni zrelosti, kar zagotavlja najmanjši vpliv na živčni sistem in žleze z notranjim izločanjem, prav tako se rast telesa lahko razvije do konca. Splošni mejnik pri psicah je prva gonitev, pri psih pa znake spolne zrelosti prepoznamo, ko prične samec pri uriniranju dvigati nogo, označuje teritorij, naskakuje druge samce, se pretepa. Druga skupina ameriških holističnih veterinarjev pa trdi, da se s sterilizacijo pred prvo gonitvijo zmanjša možnost za pojav raka na seskih za 95 odstotkov, pri posegu pred drugo gonitvijo pa se ta odstotek zmanjša za več kot pol.

Kako

Sterilizacija psice je danes rutinski kirurški poseg, kjer veterinar skozi nekaj centimetrov dolg rez na trebuhu odstrani jajčnike, v primeru kakršnih koli patoloških sprememb pa tudi maternico. Psi pasjih samcih gre za odstranitev mod, operativni rez je prav tako velik le nekaj centimetrov in pooperativno okrevanje je običajno nezapleteno. Oba omenjena posega potekata v splošni anesteziji s preprečevanjem bolečine, okrevanje pa je hitro. Kot pred vsakim operativnim posegom tudi za sterilizacijo / kastracijo velja priporočena uporaba Bachovih kapljic »Rescue remedy« v več zaporednih odmerkih po 4 kapljice neposredno, preden žival prepustimo veterinarju, enako tudi, ko jo dobimo v domačo oskrbo.

Poseg pomeni spremembo v življenju tako psice kot psa. Za pomoč privajanju na nov način življenja poskrbi izvleček Bachovih cvetličnih kapljic iz oreha (Walnut – Jugulans regia). Za preprečevanje neželenih pojavov po operaciji, kot so na primer počasno prebujanje iz anestezije, slabost, opotekanje, ... homeopati priporočajo pripravek Phosphorus 30 CH. Odziv pacientov je zelo hiter: od takojšnjega učinka do ene ure. Če je žival po prihodu domov izrazito vznemirjena, kaže bolečino in je nemirna, uporabimo pripravek Arnica montana 30 CH v kombinaciji z Bachovim reševalnim zdravilom »Rescue Remedy«.

V kolikor je operativna rana pordela in se iz nje cedi (gnojna) tekočina, bo pomagal pripravek Apis mellifica 6 CH in obkladki iz ognjičeve tinkture. Pri resnih pooperativnih zapletih s povišano temperaturo npr. pa je potrebno takoj poiskati veterinarsko pomoč.

Holistični veterinarji za hitrejšo razstrupljanje telesa po operaciji priporočajo tudi dodatne odmerke vitaminov A, E in C enkrat na dan v trajanju tri dni pred in tri dni po operaciji. Izkušnje tradicionalne kitajske medicine (TKM) glede sterilizacije sovpadajo s stanjem po vsakem operativnem posegu, ko je moten krvni obtok in se zniža raven v jetrih shranjene krvi. Neravnovesje v jetrih pa po doktrini TKM lahko povzroča vedenjske motnje. Te se lahko odražajo kot stanje utrujenosti, žival ne kaže zanimanja za vadbo, prija pa ji hrana. Dotok jetrne krvi je prešibak, da bi se pretakala tudi življenjska energija »qi«. Druga možna vedenjska motnja, ki jo omenja TKM, pa je neubogljivost in upornost, uničevanje predmetov, čevljev, časopisa. ...Odziv večine skrbnikov je seveda jeza, ki povzroči pri psu še dodaten stres. Najboljša terapija je veliko fizične aktivnosti in seveda posebna skrb za kvalitetno prehrano, namenjeno slabokrvnim živalim. Ena od dobrih metod za vzpostavljanje jetrnega ravnovesja je akupresura, ki jo z nekaj vaje lahko izvaja skrbnik sam.

Mojca Sajovic